

נחש הנחת

אתו וחיה? וכי נחש ממית או נחש מהיה? אלא בזמנ שישראל מסתכלין לפני מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים - היו מתראפאים, ואם לאו - היו נימוקים.

4. הרב אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

בפרשה: "וַיֹּדְבֵּר הָעָם בְּאֶלְهִים וּבְמִשְׁמָה... כִּי אֵין לְחֵם וְאֵין מִים וּנְפַשְׁנוּ קַצָּה בְּלַחַם הַקְּלָל". ודבריהם תמהווים עד מאד, כי אין אמרו "אין לְחֵם וְאֵין מִים" בשעה שהקב"ה ממטר לחים כל يوم ויום לחים מן השמים, ואף גם באור מים לפניהם מנס הסלע שנתחדש להם זה עתה?! **ומבארא רビינו בחיה כי טענות היתה, הנה כל אומות העולם יש להם לחם לשובע נפשם,** וכל מזונותיהם מוכנים להם לזמן ארוך מבלי שיצטרכו לשאול ימה נאכל, ואין צריך לומר שמים יש להם בשפע, וכל זה אינו תלוי אם הם זכאים או חייבים, ואמרו בניי, מה נשתנוינו מכל אומה ולשון, שניתנו לנו מן - לחם מו השמים - דבר יום ביוםיו ולא לזמן ארוך, ואפילו המים שהם הפקר לעולם ואין לאדם מחיה זולתם גם כן נסתלקו מעתנו כשמתה מרים, ומוטל עליהם להיזהר ולהישמר בכל מעשינו שייהיו כראוי לרצון לפני הבורא יתברך בצד שiomשך לנו שפע הפרנסה, אלא רצונו בצרפת מסודרת ומובטחת. אכן, מהאי טעמא נענו, כי כפרו בטובות המזון שבאה להם לכבוד מעלה, כי דוקא לדום ערכם של דור המדבר שהיו המלאכי השרת היה המן בא להם דבר יום ביוםיו (ולא בפעם אחת לזמן ארוך), כדי שייהיו עיניהם תלויות תמיד אל ה' כי זה עיקר מעלת האדם, עניינו שכותב (*תהלים קכג ב:*) "הנה בעני עבדים אל יד אדוניהם", והעני היה להם להרגיל נפשם במידת הבתו והאמונה בה' יתברך.

5. אמרי אמת פרשת חקת שנה תרצ

...למה היו צרייכים להביט אל הנחש, הרי היו יוכולים מיד להסתכל לפני מעלה?! אלא עיקר הכוונה היה בזה לעקור את החטא מן השורש, וזו היא ההבטה "ויהabit אל נחש הנחת", כדאיתא בגמרא (ברכות לג) גבי ערוד... יאו ערוד ממית אלא החטא ממית, דילאו עכברא גנב אלא חורא גנבי (גיטין מה א), צרייכים לראות סיבת החטא מאין הוא בא והמסובב מזה, שבנ"י חשבו שזה רק מקרה שהנחש ממית, והיה האמצעי לזה שישתכלו בשורש החטא. אח"כ טעו בזה, ولكن חזקיה כתית נחש הנחת (ברכות י ב), בצד שישתכלו מיד לפני מעלה...

6. שפת אמת פרשת חקת שנה תרלו

בפסוק: "עשה לך שرف", במשמעותו: וכי נחש ממית... אלא בזמן שמסתכלין לפני מעלה ומשעבדין לבם לאביהם שבשמים מתראפאים. ורקשה, היה צורך להיות הסתכלות לשםים בלבד, למה נחש נחשות?! אכן **אמת היה**

1. במדבר פרק כא

(ד) ויסעו מחר הker דרך ים סוף לסבב את הארץ אדים ותקצר נפש העם בדרך: (ה) וידבר העם באלהים ובמושה למה העליתנו מפচרים למשת פבדר כי אין לך ושים מים ונפשנו קצה בלחם הקקלל: (ו) וישלח ה' בעם את הנחשים הרופים וינשכו את העם וימת עם רב מישראל: (ז) ויבא העם אל משה ויאמרו חטאנו כי דברנו בה ובקה התפלל אל ה' ויסר מעליינו את הפשח ויתפלל משה بعد העם: (ח) ויאמר ה' אל משה עשה לך שرف ושים אותו על נס והיה כל משודך וראה אותו ותני: (ט) ויעש משה נחש נחשת וישמחו על הנס והיה אם נחש הנחש את איש והביט אל נחש הנחשתioni: ותני:

2. רשיי במדבר פרק כא

(ד) דרך ים סוף - כיוון שמת אהרן ובאה עליהם מלחמה זו, חזרו לאחריהם דרך ים סוף, והוא הדרך שחזרו להם כשהנזר עלייהם גזירת מרגלים, שנאמר (דברים א, מ): "וָיָסֻעַ הַמִּדְבָּר דֶּرֶךְ יָם סּוֹפֵ", וכאן חזרו לאחריהם שבע מסעות... **לסבב את הארץ אדים** - שלא נתנום בעבר בארץ: ותקצר נפש העם בדרך - בטורח הדרך. שהוקשה להם, אמרו: עכשו היינו קרוביים להיכנס לארץ ואני חזרים לאחרינו, כך חזרו אבותינו ונשתחו שלשים ושמונה שנה עד היום הזה, לפיכך קטרה נפשם בעינוי הדרך... (ה) באלהים ובמושה - השוו עבד לكونו: **למה העליתנו** - שניים שווים: ונפשנו קצת - אף זה לשון קצר נפש ומאוס: בלחם הקקלל - לפי שהמן נבעל באיברים קראווה קלוקל. אמרו: **יעתיד המן הזה שיתפח במעינו,** כלום יש ולוד אשה שמכניס ואני מוציאי? (ו) **את הנחשים הרופים** - שורפים את האדם בארס שנייהם: **וינשכו את העם** - יבא נחש שלקה על הוצאה דבה ויפורע ממוציאי דבה, יבא נחש לכל המניין נטעמים לו טעם אחד, ויפרע מכפווי טוביה שדבר אחד משתנה להם לכמה טעים: (ז) **ויתפלל משה** - מכאן למי שמקבשים ממנו מחלוקת, שלא יהיה אכזרי מלמחול: (ח) **על נס** - על כלונס (מוות)... ולפי שהוא גבו לאות ולראיה קוראו נס: **כל הנשוך** - אפילו כלב או חמור נושכו היה נזוק ומתוננה והולך, אלא שנשיכת הנחש ממהרת להמית, לכך נאמר כאן "ויראה אותו" - ראה בעלמא, ובנשיכת הנחש נאמר "ויהיביט" - "והיה אם נחש הנחש את איש והביט" וגוי, שלא היה ממהר נחש הנחש להתרפות אלא אם כן מביט בו בכוונה... (ט) **נחש נחשת** - לא נאמר לו לעשותו של נחשת, אלא אמר משה, הקב"ה קוראו נחש ואני עשנו של נחשת, לשון נופל על לשון:

3. תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף קט ע"א

משנה - ...**כיווץ** בדבר אתה אומר: "עשה לך שرف ושים אותו על נס והיה כל הנשוך וראה

לאכול ומי הבאר לשותות, ומה זה שאמרו: "כי אין לחם ואין מים"? אלא שלא היו מרצוים מהנהגת הבורא, שאין זה בדיק כפי רצונם... והנה חז"ל אמרו: "אייזהו עשיר? השמח בחילקו", הצלחת היא שיהודי יהיה שמה בחילקו, חלק ה' עמו, שייהיה מרוצה ושם בחילגת הבורא איך שמתנהו עמו, אז הוא עשיר ואדם מאושר, ומайдך החטא הגרווע ביוטר לבך חלוק על המוקום, שהוא חפץ אחרת מהה שעיד לו הבורא יתברך, ותמיד אינו מרוצה.

9. נר למאור על פרשיות התורה פרשת חקת
הראתה התורה עד דוגמא של טיפוסים המסוגניים לבניין חי חברה תקינית: הנרגנים, הרויטנים, הבלתי מרצוים בקביעות. יש לחם ויש מים, והרי הם טוענים - אין לחם ואין מים. אומרים להם: הרי לכם לחם, והם משיבים: לחם אינו לחם, "נפשנו קצה בלחם הקולקל". זו הסטה לשם הסטה, זה ארס המחלחל במוחותם. בכל דבר הם רואים את השילילה בלבד. כתוצאה לכך: מושם דבר אין הם מרצוים. אופי זה פוגע גם ביסודות האמונה - ביקורת מתמדת היא רעה חולה, המביאה לידי כפייה בה' ובטבו המתחדר בכל יום תמיד. אף עונשם הוא מידה כנגד מידה: הנחשים הרופים. בעלי הביקורת המקטרגים דרך קבע, האנשים הארסיים, עונשם הוא על ידי הנחש. הענש העם בנחשים הרופים, מושם הנחש עיקרו הוא הסטה.

עיין בספר "מרפאה לשון" לגאון ר' רפאל ז"ל מהמבורג, שהסביר שאין לנחש אובייקטיבים אחרים להסתנה הרי הוא מסית את עצמו, ולכן גענשו במשלות הנחשים המסתיתים, עד שעבדו לבם לאביהם שבשמים, ושבו ורפא להם. נפש האדם סולצת מן הרע המוחלט בשלמותו. הזיקה של האנושות לרע היא רק בצורתו המזועת והሞתקנית. لكن אחת הסגולות לעקור מתוכנו את הרע היא, על ידי שנتابון ונראה אותו במילואו, ע"י שנקשר אליו עם תוכנו הגדל, אז יפלוט את המועט שבתוכו. זו הייתה עצתו של הקב"ה لأنשים אשר הוכשו ע"י הנחשים הרופים: "זהבית אל נשח הנחשות וחוי". ההבטה עוררה את המביט להבין כי הדבר הרע הוא נשח גדול - שרע מעופף, ויש להשתחרר ממנו בהקדם.

10. משיחת הרב קוק זצ"ל שנת תרפ"ט
עניין נחש הנחשת הוא, שבתרחקס מהמקור התatial הרע לפועל בהם והנחשים היו ממיתים בהם, ואמר הקב"ה למשה: "עשה לך שרע ושים אותו על נס", כי כל רע במקומו הוא טוב ומשם היא חיותו, והנחש שהוא שורש הטומאה יש בגניו למעלה נשח שבקדושה... זה יעשה נחש וישימו על נס, שישבו למקומות מקור הטוב, ואיפלו הדבר היוטר רע ישוב למקור הטוב, והנחש הוא בגימטריא משיח.

הנחש מסוגל לרפואה זו, ששם הקב"ה בו רפואה זו, וכמו שכטב רמב"ן ז"ל שדרך של הקב"ה למתוק מר במר, لكن אף שדרך הטבע מי שנשוק מכלב ורופא אותו מזיק לו יותר, שם הקב"ה כאן להיפוך שעל ידי הראה יתרפאו, ע"ש. אעפ"כ זה הרצון שבחיותו עוסק ברפואה הגשמית יסתכל ויהיה לבו לשמים, על ידי שמיישב עצמו: 'וכי נשח מהיה?', וזה שאמר: 'מסתכלין ומשעבדין לבם', פירוש אף שהם רוחקים מועלם העליון ועסקים בטבע אעפ"כ ישעבדו לבם, פירוש להסתכל לשמים ולהראות שחפצים לצאת ממאסר עולם הזה והטבע ולהתדק בו יתברך. וזהו: "עשה לך שרע", הוא התלהבות האדם לדבק בו יתברך: כנ"ל:

7. רשות הריש במדבר פרק כא פסוק ח
ニישוך הנחשים הייתה לו רק מטרה אחת: הוא הראה לעם את הסכנות האורבות לו במדבר על כל צעד ושלל, ורק כח הנס של הירחיק אותו מעליו עד כה, והוא הרחיק אותו עד כדי כך שלא ניחשו ולא שייערו את קיומו. ועתה כל הנשוך יקבע לבבו את דמות הנחש, למען יזכיר אותו גם לאחר מכן, כאשר חсад ה' ירחק את הנחשים. כך ירגע תמיד ב'קיומו' של הסכנות, שהגנת ה' מעבירה אותנו על פניהן בכל יום ובכל שעה ללא שניה מודעים להן, ונמצא שכל נשימה של חיינו תהיה מתנה חדשה של כח ה' וטבו, וניהה בכל עת בבחינת ניצולים. והנה אדם עשוי להתפיס עם כל גורל, גם עם השיגרה המביאה אותו לידי קוור רוח, מושום שלא "זכה בפייס" של מתנה אלוהית מיוחדת, אם רק יראה את עצמו בכל עת כמו שניצל מן הסכנה בחסד ה' וחיוו ניתנו לו במתנה. הוא ירגע כך, אם יראה את המשועל הצר שכלי חייו מתנהלים בו, אם ידע שהוא מתחלק על פני תהום פורה, שהאל הטוב והמטיב מעלים אותה מעיניו לבב יהא ראשו סחרחר, ובכניPsi נשרים של עוזו וטבו הוא מעביר אותו על פניה. הוא יברך את ה' שגמר כל טוב, אם רק יראה את "הנחשים הרופים" האורבים בדרכו כשהם נעלים מן העין, ורק הגנת ה' הכל יכולה הופכת אותם מחוסרי אונים. ולפיכך זה היה עונשם של אותם 'כפויי טוביה', כפי שחז"ל בינו את החוטאים האלה. ה' הסיר את המגן ואת המסך שהקחה עד כה את שני הנחשים והעלים אותם מן העין. וזה הייתה אפוא רפואת הנשוך: יקבע לבבו את דמות הנחש ויראה אותו לנגדו תמיד, "יהיה כל הנשוך וראה אותו ונגדו תמיד"!

8. נתיבות שלום לאדמוני מסלונים חקת
העניין שగודל הפגש היה מה שלא קיבל את רצון ה', והנהגת הבורא, כמו שטענו ואמרו: "למה העליתנו ממצרים למות במדבר כי אין לחם ואין מים ונפשנו קצה בלחם הקלקל", שלא הייתה כאן טענת רעב שאין להם לאכול ולשתות, שהרי היה להם את המן הקדוש